ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ

Програма розроблена:
Поліщук Ірина Євгенівна – доцент, кандидат філософських наук.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Філософія та методологія науки» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів усіх напрямів підготовки та спеціальностей.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Філософія та методологія науки» є наука як когнітивний та соціокультурний феномен, основні методологічні програми сучасності.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс «Філософія та методологія науки» органічно пов'язаний як з нормативною дисципліною «Філософія», так і з дисциплінами природничо-наукового та соціально-гуманітарного спрямування, що складають зміст навчального процесу всіх спеціальностей ХДУ. Методологічна підготовка для засвоєння знань здійснюється також за допомогою дисципліни «Основи наукових досліджень», що викладається для студентів всіх напрямів підготовки ХДУ.

1.Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія та методологія науки» є методологічна підготовка фахівців різних галузей наукового знання.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Філософія та методологія науки»:

Теоретичні:

- забезпечення глибокого засвоєння філософсько-методологічних питань науки;
- сприяння формуванню сучасних наукових світоглядних уявлень.

Практичні:

- вміння використовувати методологічні принципи та настанови в конкретнонаукових дослідженнях (природничого, технічного, соціально-гуманітарного спрямування) та міждисциплінарних наукових галузях.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістранти повинні:

Знати: основний зміст розділів даної спеціалізованої дисципліни, які насьогодні склалися, оволодіти основними філософсько-методологічними

програмами та принципами, усвідомити необхідність «людиновимірного» аспекту науки як соціального та когнітивного феномену.

Вміти: на основі теоретичного знання в галузі філософії та методології науки виробити самостійний критичний стиль мислення, формувати власну світоглядну позицію, застосовувати набуті філософсько-методологічні знання в подальшій науковій та викладацькій діяльності.

Вивчення дисципліни «Філософія та методологія науки» дає можливість сформувати у студентів **компетентності**, які узгоджуються із загальною та професійною підготовкою:

- базові знання з філософії та методології науки, що сприяють поглибленню підготовки студентів до наукової діяльності;
- розуміння місця і ролі науки в суспільстві, цінностей наукової раціональності;
- вміння критичного оцінювання та використовувати методологічні програми та методи сучасної науки;
- володіння способами філософської та наукової аргументації, навичками застосування законів, принципів, категорій, що необхідні для осмислення природних і соціальних явищ, мисленнєвих процесів;
- здатність до самостійного навчання новітнім методам наукового дослідження;
- здатність до ефективних комунікаційних взаємодій в науковому співтоваристві, в тому числі засобами інформаційних технологій.

Очікувані результати навчання:

Курс «Філософія та методогія науки» дає можливість магістрантам отримати знання сучасного рівня розвитку філософії та методології науки та оволодіти вмінням застосовувати набуті знання в науковій та практичній діяльності.

Засвоївши курс «Філософія та метологія науки», магістрант повинен знати основний зміст розділів даної спеціалізованої дисципліни, які на сьогодні склалися, оволодіти основними філософсько-метолологічними програмами та принципами, усвідомити необхідність «людиновимірного» аспекту науки як соціального та когнітивного феномену.

Вміти на основі теоретичного знання в галузі філософії та метології науки виробити самостійний кпитичний стиль мислення, формувати власну світоглядну позицію, застосовувати набуті філософсько-метолологічні знаня в подальшій науковій та викладацькій діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин/3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Наука як предмет філософського дослідження
2. Методологія наукового дослідження як підрозділ філософії науки

1. Наука як предмет філософського дослідження

Історія науки. Виникнення передумов наукових знань в стародавньому світі. Зародження і розвиток класичної науки. Некласична наука. Постнекласична наука. Наука і практика.

Наука і суспільство. Багатоманітність форм знання. Наукове і позанаукове знання. Наукове знання як система, його особливості і структура. Класифікація наук і проблема періодизації історії науки. Спадковість, єдність кількісних і якісних змін у розвитку науки.

Диференціація та інтеграція наук, взаємодія наук та їх методів. Посилення математизації, теоретизації та діалектизації науки. Динаміка наукового знання.

Наука як соціокультурний феномен. Наука, людина, повсякденність. Наука як відповідь на людські потреби. Етика науки. Філософський портрет вченого. Професійна і соціальна відповідальність вченого.

Філософія науки. Співвідношення філософії і науки. Предметна сфера філософії науки. Виникнення філософії науки як напряму сучасної філософії. Етапи розвитку філософії науки. Позитивізм. Емпіріокритицизм. Неопозитивізм. Постпозитивізм. Особливості філософії науки кінця XX – початку XXI століття.

2. Особливості наукового пізнання. Емпіричний і теоретичний рівні наукового пізнання

Рівні мислення **(**розсудок, розум**).** Форми мислення **(**поняття, судження, умовивід**).** Особливості емпіричного дослідження. Емпіризм і схоластичне теоретизування. Прийоми і засоби емпіричного дослідження: опис, порівняння, вимірювання, спостереження, експеримент, аналіз, індукція. Факт як найважливіший елемент емпіричного дослідження. Фактуалізм і теоретизм у розумінні природи факту. Емпіричні узагальнення.

Специфіка теоретичного пізнання та його форми. Співвідношення раціональної та ірраціональної, інтуїтивної та дискурсивної (логічної) сторін пізнання. Структурні компоненти теоретичного пізнання: проблема, гіпотеза, теорія, закон.

Структура і функції наукової теорії. Основні елементи структури теорії: вихідні основи (фундаментальні поняття, принципи, закони, рівняння, аксіоми), ідеалізований об’єкт, логіка теорії, філософські настанови, соціокультурні та ціннісні фактори, сукупність законів і тверджень, виведених як наслідки з основоположень. Основні типи теорій. Специфічна структура теорій соціально-гуманітарних наук.

Закон як ключовий елемент наукової теорії. Класифікація законів. Єдність емпіричного і теоретичного, теорії та практики. Проблема матеріалізації (об’єктивації) теорії. Умови матеріалізації теорії.

3. Філософські засади наукової картини світу

Історичний ракурс проблеми наукової картини світу. Світоглядне значення наукової картини світу. Механістична картина світу та її

теоретичні і соціокультурні наслідки. Електродинамічна картина світу. Квантово-релятивістська картина світу – фізична картина світу за часів некласичної науки та її філософські засади. Суперечність між гносеологічними і онтологічними засадами квантово- релятивістської картини світу.

Проблема скінченності і нескінченності простору і часу в контексті космологічних уявлень: класичних (Ньютон), релятивістських (Ейнштейн, Фрідман), сучасних (Вайнберг, Лінде). Проблема незворотності часу в класичній і некласичній фізиці.

Причинність і необхідність в класичній фізиці: лапласівський детермінізм і динамічні закони. Ймовірнісна причинність в некласичній науці: статистичні закони як зв'язок необхідного і випадкового.

Редукціонізм: його можливості та межі.

І.Пригожин: Синергетика як нове світобачення. Руйнування звичних уявлень про світ. Хаос в якості створюючого начала. Закономірність і випадковість. Шляхи розвитку складноорганізованих систем. Механізм локалізації (виникнення структур та їх еволюція). Принципи оперування зі складними системами та керування ними. Синергетика як спосіб розкриття закономірностей і умов протікання швидких лавиноподібних процесів та процесів нелінійного самостимулюючого зростання.

Ідеї російського космізму (К. Циолковський, А. Чижевський) та їх значення для формування сучасної наукової картини світу. Ноосферні ідеї В.Вернадського.

Пассіонарність і коеволюція як актуальні проблеми філософії науки XXI століття.

Віртуалістика і феномен клонування в контексті нової парадигми.

4. Наукова раціональність як філософська проблема

Класична і некласична раціональність: розум і культура. Багатоманітність форм раціональності. Раціональність як спосіб відношення людини до світу. Структура і типологія раціональності.

Детермінанти розвитку наукової раціональності. Історичні типи наукової раціональності. Глобальні наукові революції і зміна історичних типів наукової раціональності. Класичний ідеал раціональності і його втілення в історичному типі раціональності класичної науки. Виявлення обмеженості класичного ідеалу раціональності під час наукової революції початку XX століття. Некласична і постнекласична наукова раціональність.

Епістемологічні характеристики наукової раціональності. Ідея об'єктивізму в традиційній епістемології. Критика об'єктивізму філософами феноменологічного та аналітичного напрямів. Суб'єктивна і комунікативна раціональність. Істина і цінності.

Раціональність в когнітивних і соціальних системах. Соціокультурні та екзистенційні передумови кризи наукової раціональності. Наука як форма панування і фактор відчуження. Проблема налагодження зв'язку науки з життєвим світом людини. Наукова раціональність і техніка. Технізація і

життєвий світ. Раціоналістичний проект модерну та його критика. Сучасна філософія науки на шляху до нового розуміння наукової раціональності.

5.Методологія наукового дослідження як підрозділ філософії науки

Метод і методологія. Класифікація методів. Основні моделі співвідношення філософії і спеціальних наук. Функції філософії в науковому пізнанні. Загальнонаукові методи і прийоми дослідження. Нормативний характер методологічних принципів науки. Загальнонаукові методологічні принципи як вимоги до наукової теорії. Вимога перевірюваності або принцип спостережуваності. Вимога максимальної узагальненості теорії або її пояснювальної сили. Вимога передбачувальної сили теорії. Вимога принципової простоти теорії. Розуміння і пояснення.

Основні методологічні програми сучасності: індуктивізм, фальсифікаціонізм, конвенціоналізм, історизм. Критицизм і раціональність в концепції К. Поппера. Релятивність норм пізнавальної діяльності (М.Полані). Еволюційна епістемологія і еволюційна програма Ст.Тулміна. Історико-еволюціоністський напрям (Т.Кун). Логіко-нормативна модель зростання знання в науково-дослідницькій програмі І.Лакатоса. Плюралізм в епістемології П. Фейєрабенда. Тематичний аналіз науки (Дж.Холтон).

Стилі наукового мислення та методологічні проблеми конкретних наук. Стиль наукового мислення як конкретно-історичний спосіб існування ідеалів і норм наукового дослідження, що відповідає науковій картині світу свого часу. Методологічні принципи як складова стилю наукового мислення, історичний характер методологічних принципів конкретних наук, їх евристична роль. Ідеали і норми пояснення в фізиці як методологічні настанови: принцип причинності, принцип дальнодії і близькодії , принципи збереження.

Філософські основи природничих наук. Філософська методологія та її застосування у сфері соціально-гуманітарного знання.

3. Основна література:

1. Алексеева Л. А. Философия науки и техники : учеб. - метод. пособ. для магистрантов / Л. А. Алексеева, Р. А. Додонов, Д. Е. Муза. – Донецк : ДонНТУ, 2010. – 128 с.
2. Баранец Н. Г. Философия науки : учеб. / Н. Г. Баранец. – Ульяновск : Издатель Качалин Александр Васильевич, 2013. – 318 с.
3. Білецький І. П. Філософія науки : навч. посіб. / І. П. Білецький. – Харків : ХНЕУ, 2005. – 128 с.
4. Будко В. В. Философия науки : Учеб. пособие / В. В. Будко. – Харьков : Консум, 2005. – 268 с.
5. Голубинцев В. О. Философия науки / В. О. Голубинцев, А. А. Данцев, В. С. Любченко. – Ростов н/Д. : Феникс, 2007. – 541 с.
6. Гришанов І. В. Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки» для магістрантів та аспірантів усіх спеціальностей. Частина І. / І. В. Гришанов, І. Є. Поліщук. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. – 120 с.

7. Гришанов І. В. Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки» для магістрантів та аспірантів усіх спеціальностей. Частина ІІ. / І. В. Гришанов, І. Є. Поліщук. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. – 84 с.

8. Гришунин С. И. Философия науки. Основные концепции и проблемы : учеб. пособие / С. И. Гришунин. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 224 с.

9. Демидов А. Б. Философия и методология науки : курс лекций / А. Б. Демидов. – Витебск : УО «ВГУ им. П. М. Машерова», 2009. – 102 с.

10. Денисов С. Ф. История и философия науки : учеб. пособие. Ч. 1. : Наука и её институциональная специфика. / С. Ф. Денисов. – Омск : Изд-во ОМГПУ, 2007. – 292 с.

11. Добронравова І. С. Новітня західна філософія науки : підруч. для студ. філос. фак. ун-тів і аспр. / І. С. Добронравова. – К. : ПАРАПАН, 2008. – 214 с.

12. Добронравова І. С. Новітня філософія науки : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І. Добронравова, Т. Білоус, О. Комар. – К. : Логос, 2009. – 244 с.

13. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І. Добронравова, Л. Сидоренко. – К. : ВПЦ Київський університет, 2008. – 223 с.

14. Золотухин В. Е. История и философия науки : для аспирантов и соискателей / В. Е. Золотухин. – Ростов н/Д. : Изд. центр «Март», 2006. – 96 с.

15. Ивин А. А. Современная философия науки / А. А. Ивин. – М. : Высш. шк., 2005. – 592 с.

16. История и философия науки : учеб. пособие для аспирантов. / под ред. А. С. Мамзина. – СПб. : Питер, 2008. – 304 с.

17. История и философия науки (Философия науки): учеб. пособие. / под ред. проф. Ю. В. Крянева, проф. Л. Е. Моториной. – М. : Альфа-М ; ИНФРА-М, 2011. – 416 с.

18. Іщенко М. П. Філософія науки : питання теорії і методології : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Іщенко, І. І. Руденко. – К. : УБС НБУ, 2010. – 444 с.

19. Канке В. А. История и философия химии : учеб. пособие / В. А. Канке. – М. : НИЯУ МИФИ, 2011. – 232 с.

20. Канке В. А. Философия математики, физики, химии, биологии : учеб. пособие / В. А. Канке. – М. : КНОРУС, 2011. – 368 с.

21. Канке В. А. Философия науки : краткий энциклопедический словарь / В. А. Канке. – М. : Изд-во «Омега-Л», 2008. – 328 с.

22. Канке В. А. Философия экономической науки : учеб. пособие / В. А. Канке. – М. : ИНФРА-М, 2009. – 384 с.

23. Кохановский В. П. Основы философии науки : учеб. пособие для аспирантов. / В. П. Кохановский, Е. В. Золотухина, Т. Г. Лешкевич, Т. Б. Фахти. – Ростов н/Д. : Феникс, 2003. – 448 с.

24. Кохановский В. П. Основы философии науки : учеб. пособие для аспирантов. / В. П. Кохановский, Т. Г. Лешкевич, Т. П. Матяш, Т. Б. Фахти. – Ростов н/Д. : Феникс, 2008. – 603 с.

25. Кохановский В. П. Философия и методология науки : учебник для высших учебных заведений. / В. П. Кохановский. – Ростов н/Д. : Феникс, 1999. – 576 с.

26. Лешкевич Т. Г. Философия науки : учеб. пособие для аспирантов и соискателей ученой степени. / Т. Г. Лешкевич. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 272 с.

27. Мареева Е. В. Философия науки : Учеб. пособие для аспирантов и соискателей / Е. В. Мареева, С. Н. Мареев, А. Д. Майданский. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 333 с.

28. Микешина Л. А. Философия науки : Современная эпистемология. Научное знание в динамике культуры. Методология научного исследования : учеб. пособие. / Л. А. Микешина. – М. : Прогресс-Традиция ; МПСИ ; Флинта, 2005. – 564 с.

29. Никитич Л. А. История и философия науки : учеб. пособие для студентов и аспирантов / Л. А. Никитич. – М. : ЮНИТИ-ДАНААСАР, 2008. – 335 с.

30. Огородников В. П. История и философия науки науки. Учеб. пособие для аспирантов. / В. П. Огородников. – СПб. : Питер, 2011. – 352 с.

31. Пивоев В. М. Философия и методология науки : Учебное пособие для магистров и аспирантов / В. М. Пивоев. – Петрозаводск : Изд-во ПетрГУ, 2013. – 320 с.

32. Поліщук І. Є. Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки» : Науково-методичне видання. / І. Є. Поліщук, М. В. Галіченко. – Херсон : Айлант, 2009. – 76 с.

33. Попович М. В. Теорія смислу в гуманітарних дослідженнях та інтенсіональні моделі в точних науках / М. В. Попович, С. Б. Кримський, П. Ф. Йолон та ін. – К. : Наукова думка, 2012. – 456 с.

34. Ратніков В. С. Історія та філософія науки : хрестоматія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / В. С. Ратніков, З. Ю. Макаров. – Вінниця : Нова книга, 2009. – 416 с.

35. Рузавин Г. И. Методология научного познания : Учеб. пособие для вузов / Г. И. Рузавин. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 287 с.

36. Самардак М. М. Філософія науки. Напрями, теми, концепції : навч. посіб. / М. М. Самардак. – К. : ПАРАПАН, 2011. – 203 с.

37. Семенюк Е. Філософія сучасної науки та техніки : підручник / Е. Семенюк, В. Мельник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 306 с.

38. Сергієнко В. В. Філософські проблеми наукового пізнання : навч. посібник. / В. В. Сергієнко − Кременчук : Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського, 2011. − 103 с.

39. Стёпин В. С. История и философия науки : учебник для аспирантов и соискателей ученой степени кандидата наук. / В. С. Стёпин. – М. : Академический проект ; Трикста, 2011. – 423 с.

40. Стёпин В. С. Философия науки : Общии проблемы : учеб. пособие для аспирантов и соискателей ученой степени кандидата наук. / В. С. Стёпин. – М. : Гардарики, 2006. – 384 с.

41. Степин В. С. Философия науки и техники : Учеб. пособие / В. С. Стёпин, В. Г. Горохов, М. А. Розов. – М.: Гардарики, 1999. – 400 с.

42. Торосян В. Г. История и философия науки : учеб. для вузов / В. Г. Торосян. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2012. – 368 с.

43. Ушаков Е. В. Введение в философию и методологию науки: Учебник / Е. В. Ушаков. – М. : Издательство «Экзамен», 2005. – 528 с.

44. Философия и методология науки : учеб. пособие для аспирантов / под ред. А. И. Зеленкова. – Минск : АСАР, 2007. – 384 с.

45. Философия науки : учеб. пособие / В. П. Кохановский, В. И. Пржиленский, Е. А. Сергодеева ; Отв. ред. В. П. Кохановский. – М. ; Ростов н/Д : МарТ, 2005. – 492 с.

46. Философия науки : Учеб. пособие. / под ред. А. И. Липкина. – М. : Эксмо, 2007. – 608 с.

47. Філософія науки : навч. посіб. / Л. В. Фірсова. – Харків : ППВ «Нове слово», 2003. – 335 с.

48. Філософія науки та інноваційного розвитку / за наук. ред. Л. А. Чекаля. – К. : Ніжин, 2011. – 327 с.

49. Философия науки в вопросах и ответах: Учеб. пособие для аспирантов / В. П. Кохановский. – Ростов н/Д. : «Феникс», 2006. – 352 с.

50. Философия науки и техники : учеб. пособие. / под ред. В. В. Ильина. – М. : Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2003. – 220 с.

51. Штанько В. И. Философия и методология науки. Учеб. пособие для аспирантов и магистрантов естественнонаучных и технических вузов. / В. И. Штанько. – Харьков : ХНУРЭ, 2002. – 292 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Аршинов В. И. Синергетика как феномен постнеклассической науки / В. И. Аршинов. – М. : ИФ РАН, 1999. – 203 с.

2. Базалук О. А. Философские проблемы космологии : Монография / О. А. Базалук, И. В. Владленова. – Харьков : НТУ “ХПІ”, 2013. – 190 с.

3. Бахтин М. М. Автор и герой : к философским основам гуманитарных наук / М. М. Бахтин. – СПб. : Азбука, 2000. – 336 с.

4. Бранский В. П. Философия физики XX века. Итоги и перспективы / В. П. Бранский. – СПб. : Политехника, 2002. – 253 с.

5. Гайденко П. П. Научная рациональность и философский разум / П. П. Гайденко. – М. : Прогресс-Традиция, 2003. – 528 с.

6. Добронравова И. С. Синергетика : становление нелинейного мышления / И. С. Добронравова. – К. : “Лыбидь”, 1990. – 150 с.

7. Князева Е. Н. Синергетика : Нелинейность времени и ландшафты коэволюции / Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов. – М. : КомКнига, 2011. – 272 с.

8. Куайн У. Слово и объект / Уиллард Куайн. – М. : Праксис ; Логос, 2000. – 386 с.

9. Кун Т. Структура научных революций / Томас Кун. – М. : OZON, 2009. – 310 с.

10. Лакатос И. Избранные произведения по философии и методологии науки / Имре Лакатос. – М. : Академпроект, 2008. – 475 с.

11. Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ / Имре Лакатос. – М. : Медиум, 1995. – 235 с.

12. Лебедев С. А. Философия науки : краткая энциклопедия [основные направления, концепции, категории]. Науч. издание / С. А. Лебедев. – М. : Академический Проект, 2008. – 692 с.

13. Лекторский В. А. Эпистемология классическая и неклассическая / В. А. Лекторский. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 256 с.

14. Микешина Л. А. Эпистемология ценностей / Л. А. Микешина. – М. : РОССПЭН, 2007. – 439 с.

15. Общие проблемы философии науки : Словарь для аспирантов и соискателей / сост. и общ. ред. Н. В. Бряник ; отв. ред. О. Н. Дьячкова. – Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2007. – 318 с.

16. Огурцов А. П. Философия науки : двадцатый век. Концепции и проблемы : в 3-х ч. – Ч. 1. : Исследовательские программы / А. П. Огурцов. – М. : Изд. дом “Міръ”, 2011. – 502 с.

17. Огурцов А. П. Философия науки : двадцатый век. Концепции и проблемы : в 3-х ч. – Ч. 2. : Философия науки : наука в социокультурной системе / А. П. Огурцов. – М. : Изд. дом “Міръ”, 2011. – 494 с.

18. Огурцов А. П. Философия науки : двадцатый век. Концепции и проблемы : в 3-х ч. – Ч. 3. : Философия науки и историография / А. П. Огурцов. – М. : Изд. дом “Міръ”, 2011. – 338 с.

19. Пирс Ч. С. Избранные философские произведения / Чарльз Сандерс Пирс. – М. : Логос, 2000. – 448 с.

20. Поппер К. Объективное знание : Эволюционный подход / Карл Поппер. – М. : Эдиториал УРСС, 2002. – 381 с.

21. Попов В. В. Теория рациональности (неклассический и постклассический подходы) / В. В. Попов, Б. С. Щеглов. – Ростов н/Д. : Изд-во Ростов. ун-та, 2006. – 268 с.

22. Пригожин И. Конец определенности. Время, хаос и новые законы природы / И. Пригожин. – Ижевск : НИЦ “Регулярная и хаотическая динамика”, 2000. – 208 с.

23. Пригожин И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс. – М. : Прогресс, 1986. – 432 с.

24. Рассел Б. Человеческое познание : его сфера и границы / Бертран Рассел. – М. : ТЕРРА – Кн. клуб : Республика, 2000. – 388 с.

25. Рикер П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике / Поль Рикер. – М. : Канон-Пресс-Ц : Кучково Поле, 2002. – 624 с.

26. Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре / Г. Риккерт. – М. : Республика, 1998. – 413 с.

27. Розов М. А. Философия науки в новом видении / М. А. Розов. – М. : Новый Хронограф, 2012. – 440 с.

28. Современная западная философия. Энциклопедический словарь / Под ред. о. Хеффе, В. С. Малахова, В. П. Филатова при участии Т. А. Дмитриева. Ин-т философии. – М. : Культурная революция, 2009. – 392 с.
29. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки / [Пер. с англ. и нем. А. Л. Никифорова; общ. ред. И. С. Нарского]. – М. : Прогресс, 1986. – 542 с.
30. Фейерабенд П. Наука в свободном обществе / П. Фейерабенд. – М. : АСТ : АСТ Москва, 2010. – 378 с.
31. Фейерабенд П. Против метода. Очерк анархистской теории познания / П. Фейерабенд. – М. : АСТ ; Хранитель, 2007. – 413 с.
32. Фейерабенд П. Прощай, разум / П. Фейерабенд. – М. : АСТ ; Астрель, 2010. – 477 с.
33. Философия природы в античности и средние века / Общ. ред. П. П. Гайденко, В. В. Петров. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. – 608 с.
34. Философские проблемы классической и неклассической физики : современная интерпретация / отв. ред. В. С. Илларионов, Е. А. Мамчур. – М. : ИФ РАН, 1998. – 179 с.
35. Фуко М. Археология знания / Мишель Фуко. – К. : Ника-Центр, 1996. – 208 с.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Астрономия и современная картина мира / под ред. В. В. Казютинского. – М. : ИФ РАН, 1996. – 247 с. – Режим доступу до джерела: http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/filosofija_nauki_tekhniki/astronomija_i_sovremennaja_kartina_mira_red_v_v_kazjutinskij/30-1-0-3147
2. Бевзенко Л. Д. Социальная самоорганизация / Л. Д. Бевзенко. – К.: Институт социологии НАНУ, 2002. – 436 с. – Режим доступу до джерела: http://www.philsci.univ.kiev.ua
3. Гайденко П. П. Эволюция понятия науки (XVII – XVIII вв.). Формирование научных программ нового времени. / П. П. Гайденко. – М.: Наука, 1987. – 447 с. – Режим доступу до джерела: http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/istorija_nauki/gajdenko_ehvoljucija_ponjatija_nauki_xvii_xviii_vv_formirovanie_nauchnykh_programm_novogo_vremeni/51-1-0-1033
4. Галіченко М. Проблема застосування синергетичної методології в соціально-гуманітарних науках / М. Галіченко, І. Поліщук. // Південний архів. Іст. науки. : Зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 31-32. – С. 26–34. – Режим доступу до джерела : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pain/2010_31_32/Gal_Pol.pdf
5. Добронравова І. С. Динамічний хаос у соціумі як середовище соціальної самоорганізації / І. С. Добронравова, Л. С. Фінкель. // Соціологія :

теорія, методи, маркетинг. – 2005. – № 1. – С. 168 – 180. – Режим доступу до джерела : http://www.philsci.univ.kiev.ua

6. Добронравова І. С. Філософія науки : Навч. посібник. [Електронний ресурс]. / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, С. П. Петрушенков, Л. О. Шашкова. – К., 2002. – Режим доступу до джерела : http://www.philsci.univ.kiev.ua

7. Колінгвуд Р. Дж. Ідея історії / Робін Дж. Колінгвуд. – К. : Основи, 1996. – 615 с. – Режим доступу до джерела : http://litopys.org.ua/colin/colin.htm

8. Найдыш В. М. Концепции современного естествознания : Учебник / В. М. Найдыш. – М. : Гардарики, 1999. – 476 с. – Режим доступу до джерела : http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/naydish-title.html

9. Нурманбетова Д. Н. Философия и методология науки. Учеб. пособие. / Д. Н. Нурманбетова. – Астана : ЕНУ, 2002. – 204 с. – Режим доступу до джерела : http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/uchebnye_posobija_uchebniki/nurmanbetova_d_n_filosofija_i_metodologija_nauki_uchebnoe_posobie/27-1-0-3096

10. Основы философии науки / под ред. С. А. Лебедева. – М. : Академический проект, 2005. – 544 с. – Режим доступу до джерела : http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/uchebnye_posobija_uchebniki/lebedev_osnovy_filosofii_nauki/27-1-0-1056

11. Поппер К. Открытое общество и его враги / Карл Поппер. – М. : Феникс, 1992. – Т. 1. – 448 с. – Режим доступу до джерела : http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/politologija/karl_popper_otkrytoe_obshhestvo_i_ego_vragi_v_dvukh_tomakh_tom_1/21-1-0-229

12. Современные проблемы естественных, технических и социально-гуманитарных наук : учебник для аспирантов и соискателей ученой степени кандидата наук. / под ред. В. В. Миронова. – М. : Гардарики, 2006. – 639 с. – Режим доступу до джерела: http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/filosofija_nauki_tekhniki/mironov_sovremennye_filosofskie_problemy_estestvennykh_tekhnicheskikh_i_socialno_gumanitarnykh_nauk/30-1-0-2246

13. Структура и развитие науки. Из Бостонских исследований по философии науки. Сборник переводов. / Сост. и ред. Б. С. Грязнов, В. Н. Садовский. – М. : Прогресс, 1978. – 488 с. – Режим доступу до джерела : http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/pozitivizm/sruktura_i_razvitie_nauki_iz_bostonskikh_issledovanij_po_filosofii_nauki_sbornik_perevodov_1978/74-1-0-177

14. Философия науки (общий курс) : Учеб. пособие для вузов. / под ред. С. А. Лебедева. – М. : Академический проект ; Альма Матер, 2007. – 731 с. – Режим доступу до джерела : http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/uchebnye_posobija_uchebniki/lebedev_filosofija_nauki/27-1-0-34

4.Форма підсумкового контролю успішності навчання – диференційований залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: усне опитування, написання рефератів, контрольних та тестових робіт. Підсумкова тестова контрольна робота.